

O MANUSKRYPTACH KLASZTORU OO. BERNARDYNÓW W WILNIE *

Rękopisy chorału łacińskiego w zbiorach wileńskich są dość liczne (98 źródeł). Większość stanowią źródła nowożytne – z XVIII – XIX w.¹, zasadniczo z terenu Litwy i Białorusi². Zabytków póź-

* Artykuł został napisany w trakcie przygotowania *Katalogu manuskryptów chorałowych w zbiorach bałtyckich (Ryga, Tallinn, Tartu, Wilno)*.

¹ Rozkwit kultury muzycznej Wilna, w szczególności chorału łacińskiego, przypada na drugą połowę XVI i pierwszą połowę XVII w., najczęściej wiąże się on z działalnością oświatową Akademii Wileńskiej (Collegium Wileńskiego Societatis Jesu, zał. w 1579 r., później Uniwersytet), zob. V. Lansbergis, *Muzika*, art. w: „Tarybu Lietuvos Enciklopedija”, t. 8, Vilnius 1981 s. 163–164; J.–M. Trilupaite, *Protenszka muzyka w Litwie (wtoraja połowina XVI–pierwaja połowina XVII wiekow)* Dysertacja, Vilnius: Lietuvos Konservatorija 1989; Taż, *Zygmunt Lauksmin a życie muzyczne Akademii Wileńskiej*, „Muzyka” 36: 1991 nr 1 s. 103–116. Właśnie do tego okresu odnosi się większość wiadomości o muzyce w wileńskich kościołach, a w szczególności, o kapeli w Kościele Archikatedralnym św. Stanisława, p. Z. Ivinskis, *Kirchengesang in Lituanien im XVI–XVIII. Jahrhundert*, Commentationes Balticae (Jahrbuch des Baltischen Forschung) I: 1957 s. 69–106. Co do wieków XIV–XV, to wzmianki kronikarskie są nadzwyczaj rzadkie. Najwcześniejszą jest wzmianka o śpiewie choralnym przy pogrzebie Wielkiego księcia Witolda (1352–1431) w jednej wersji *Kroniki Litewskiej*, tzw. „kopii Al. Bychowca” z drugiej połowy XVI – początku XVII w. (w języku starosłowiańskim): „... y korol Jagoyto brata swojego kniazia wielikoho Witolda załawał, y płakał po nem... y pochował jeho z wielkim płaczem, y zo wsimi słuhami jeho, y zo wsimi biskupy, u piśni obyczajnyja nad nim piewsza, y položysza ieho telo w zamku u Wilni w kostele światoho Stanisława w chore na lewoy strone, pod ledwery zakrysteynych...” – cyt. wg ks. *Połnoje sobranije ruskiech lietopisiej*, t. 17 *Zapadnorusskije lietopisi*, St. Peterburg 1907 s. 472.

² P. M. Brensztein, *Zbiór rycin i nut*, s. 326–327; K. Kantak, *Najwcześniejsze rękopisy franciszkańskie w Wilnie*, AW 5: 1928 z. 14 (Wilno 1929) s. 176; J. Ussas, *Z dziejów grabieży i niszczenia polskiego mienia kościelnego przez Rosjan w świetle świadectw rosyjskich (1655–1925)*, „Przegląd Powszechny” 210: 1936 s. 63. Obecnie w zbiorach wileńskich znajdują się następujące księgi chorałowe z XVIII–XIX w. z Litwy i Białorusi (wg kolejności topograficznej):

nego średniowiecza zachowało się niewiele (16 źródeł). Ze wszy-

Brzest-Litewski – WNBL 105: 69 Antyfonarz z 1761 r.;

Grodno – WBU 45: 67 Kancjonał z 1810 r., WNBL 105: 17 Kancjonał z pocz. XVIII w.;

Grodno, Biblioteka konwentu bernardynów (1595–1815) – WBU 45: 1 Antyfonarz z 2 połowy XVIII w., WBU 45: 2 Graduał z 1781 r., WBU 45: 4 Antyfonarz z 2 połowy XVIII w., WBU 45: 38 Procesjonał z 1700 r. (później należał do kolekcji kanonika Siwickiego i do Biblioteki dominikanów w Grodnie), WBU 45: 52 Kancjonał z XIX w., WBU 45: 55a Kancjonał z pocz. XVIII w. (później należał do kolekcji kanonika Siwickiego i do Biblioteki dominikanów w Grodnie); Grodno, Biblioteka konwentu dominikanów (kolekcja kanonika Siwickiego) (1630–1833) – WBU 45: 54 Procesjonał z pocz. XVIII w.;

Kowno, Biblioteka konwentu augustianów (–) – WNBL 105: 76 Procesjonał z pocz. XIX w., WNBL 105: 78 Procesjonał z 1850 r. (później należał do Biblioteki Seminarium Duchownego w Telsze), WNBL 105: 79 Procesjonał z XIX w.; Kowno, Biblioteka konwentu franciszkanów (1400–1850) – WNBL 105: 73 Procesjonał z 1 połowy XIX w.;

Łyskowo, Biblioteka konwentu misjonarzy (1751–1867) – WBU 45: 39 Kancjonał z 1819 r., WBU 45: 40 Procesjonał z XVIII–XIX w., WBU 45: 41 Principia seu Methodus Abbreviata Cantu z XIX w.;

Nieświerz, Biblioteka konwentu dominikanów (1672) – WBU 45: 22 Antyfonarz z 1766 r. (wyprodukowany w konwencie dominikanów w Wilnie), WBU 45: 23 Antyfonarz z 1773 r. (wyprodukowany w konwencie dominikanów w Wilnie), WBU 45: 24 Inwitatoria–Graduał z XVIII w., WBU 45: 42 Kancjonał z 2 połowy XVIII w.;

Połock, Biblioteka collegium jezuickiego (1580–1820), później Akademia – WBU 45: 69 Partie basso profundo z roku 1770, 1798, 1829; Połock, Biblioteka konwentu bernardynów (1671–1832) – WBU 45: 71 Kyriał z 1779 r.;

Poporty, Biblioteka konwentu dominikanów (1649–1864) – WBU 45: 59 Antyfonarz z 1709 r. (wyprodukowany w konwencie dominikanów w Wilnie);

Siejno, Biblioteka konwentu franciszkanów (–) – WBU 45: 21 Procesjonał z XVIII–XIX w.;

Stonim, Biblioteka konwentu bernardynów (1630–1864) – WBU 45: 49 Ordinarium Missae z 1784 r., WBU 45: 57 Antyfonarz z 1770 r.;

Stonim, Biblioteka konwentu bernardynów czy franciszkanów – WBU 45: 55 Kancjonał z 1818 r.; Stonim, Biblioteka konwentu franciszkanów (–) – WBU 45: 31 Kancjonał z 1819 r., WBU 45: 36 Kancjonał z koń. XVIII w., WBU 45: 44 Kyriał z 1809 r., WBU 45: 47 Partie basso profundo z 1785 r., WBU 45: 50 Msze Vox I (Kancjonał) z 1785 r., WBU 45: 51 Msze Vox II (Kancjonał) z 1785 r., WBU 45: 53 Msze (Kancjonał) z XVIII–XIX w.;

Stary Bychów, Biblioteka konwentu kanoników regularnych (1620–1845) – WBU 45: 19 Antyfonarz z 1770 r., WBU 45: 27 Procesjonał z 1798 r., WBU 45: 28 Procesjonał z 1793 r., WBU 45: 30 Procesjonał z koń. XVIII w., WBU 45: 48 Procesjonał z XIX w.;

Wilno, Biblioteka konwentu dominikanów (1414–1844) – WBU 45: 6 Antyfonarz z 1752 r., WBU 45: 7 Antyfonarz z 1752 r., WBU 45: 60 Antyfonarz z 1753 r., WNBL 105: 80 Procesjonał z XVIII–XIX w. (znajdował się w Bibliotece Seminarium Duchownego w Telsze); Wilno, Biblioteka konwentu franciszkanów (1366–1864) – WBU 45: 31 Procesjonał z pocz. XIX w., WBU

stkich zbiorów kościelnych do czasów teraźniejszych przetrwały tylko manuskrypty wileńskiego klasztoru OO. Bernardynów³.

Obecnie ujawniono 12 manuskryptów z notacją muzyczną, wśród których jest 8 kodeksów i 8 fragmentów: WBANL 22: 92 Psalterz, 22: 101 Antyfonarz, 22: 102 Antyfonarz, 22: 103 Graduał, 22: 104 Graduał, 22: 105 Graduał, WBU 45: 9, 10, 16 Antyfonarz, 45: 11 Graduał, 45: 12, 14 Antyfonarz, 45: 13 Graduał, 45: 17 Lamentacje Jeremiasza i pasja chorałowa, 45: 176 Antyfonarz. Większa część manuskryptów niewątpliwie została wyprodukowana w klasztorze wileńskim i wykazuje oczywiste cechy wspólne w piśmie i dekoracji: WBANL 22: 101, 22: 102, 22: 105, 22: 106, WBU 45: 9, 10, 16, 45: 11, 45: 17. W opisach⁴ i literaturze⁵ te rękopisy są błędnie określone jako powstałe w końcu XVI – początku XVII w., jednak paleograficzne właściwości większości ksiąg mówią o tym, że powstały w okresie ostatnich trzydziestu lat XV – początku XVI w., dokładniej mówiąc między rokiem 1469, gdy bernardyni przybyli do Wilna⁶, a rokiem 1494, datą zgonu jednego z kopistów – bł. Am-

45: 32 Procesjonał z 1822 r., WBU 45: 33 Procesjonał z pocz. XIX w., WBU 45: 35 Procesjonał z XVIII–XIX w., WBU 45: 37 Kancjonał z 1848 r., WBU 45: 43 Kancjonał z XVIII–XIX w., WBU 45: 45 Kancjonał z 1768 r., WBU 45: 46 Oficjum Defunctorum z XVIII–XIX w., WBU 45: 70 Kyriał z 1750 r.; Wilno, Biblioteka konwentu misjonarzy (1695–1844, 1863) WNBL 105: 68 Kancjonał z 1793 r.;

Zabiały, Biblioteka konwentu dominikanów (–) – WBU 45: 68 Msze, Partie basso profundo, Violino I, II z 1838 r., WBU 45: 72 Msze, Partie basso profundo, Violino I, II z 1838 r., WBU 45: 73 Requiem z lat 1830–1840, WBU 45: 74 Msza z lat 1830–1840, WBU 45: 75 Nieszpory z 1841 r., WBU 45: 76 Msza z 1838, WBU 45: 77 Msza z 1841 r., WBU 45: 78 Benedictus z 1839 r., WBU 45–79 Requiem z 1841 r., WBU 45: 80 Msza z koń. lat 1830 – pocz. lat 1840, WBU 45: 81 Msza z koń. lat 1830 – pocz. lat 1840, WBU 45: 82 Msza z połowy XIX w., WBU 45: 83 Msza z 1841 r.

³ Po zamknięciu klasztoru w 1864 r. rękopisy znajdowały się w Bibliotece Publicznej w Wilnie (zał. w 1867 r.). W 1915 r. dziesięć kolekcji, wśród których część zbioru bernardyńskiego, zostały przeniesione stamtąd do Moskwy i umieszczone w Muzeum Rumiancewa, a w 1946 r. te kolekcje zostały zwrócone do Wilna i umieszczone w Bibliotece Akademickiej, gdzie z nich stworzono fond n° 22 (opisy 1–8 niniejszego artykułu). Właśnie wtedy 9 fragmentów muzycznych znalazło się w Bibliotece Uniwersyteckiej (fond n° 45 zbiór rękopisów muzycznych) (opisy 9–17 niniejszego artykułu), o tym p. *Zbiór rycin i nut*, s. 326. O rękopisach bernardynów wileńskich w zbiorach polskich p. H. E. Wyczawski, *Katalog archiwaliów bernardyńskich w zbiorach obcych*, ABMK 42: 1981 s. 285–287.

⁴ WBANL, Dział Rękopisów. Opisy. Pergaminy fond n° 22. Zbiór rękopisów dawnej Biblioteki Publicznej w Wilnie.

⁵ J.–M. Trilupaiteiene, *dz. cyt.* (1989), s. 40–41.

⁶ K. Kantak, *Bernardyni Polscy*, t. 1, Lwów 1933 s. 177–179; J. Kur-

brożego z Kłodawy (Klodau), jego charakter pisma jest widoczny w kilku księgach. Ten skryptor wymieniony jest w nekrologach bernardyńskich⁷. W nekrologu bernardyńskich wileńskich z roku 1774 znaleźliśmy analogiczny zapis: *B. Ambrosius de Clodava Confessor Callissji. Obijt Anno 1494 hic multos libros praecipue choralos cum magna diligentia scripsit*⁸. Na przedostatniej karcie (k. 287) Gradała WBANL 22: 106 kopista podał w subskrypcji swoje własne imię: *Laus tibi Christe qui liber explicit iste. Ambrosium Fr.*

Wśród ksiąg bernardyńskich znajduje się kilka źródeł obcych⁹: Psalterz WBANL 22: 92 z XV w., pochodzący z terenu Polski; włoski Gradał WBANL 22: 103 z XIV w., w którym zostały wykonane liczne dodatki, szczególnie karta ostatnia została przyłączona już w klasztorze wileńskim (ma bliskie podobieństwo z wyżej omówionymi rękopisami); włoskie fragmenty WBU 45: 13 Gradał z XV w. i WBU 45: 12, 14 Antyfonarz z końca XV w., oba są z terenu Toskanii. Wydaje się, że te ostatnie włoskie pergaminy, ze wspaniałymi miniaturami mogą być szczątkami z ksiąg dawnej biblioteki królewskiej na Zamku Wileńskim, którą gromadził król polski Zygmunt I Stary (1467–1548), a po nim Zygmunt II August (1520–1572), i którą umierając zapisał Kollegium Jezuickiemu i kościołowi św. Anny w Wilnie¹⁰. Kościół ten i bractwo św. Anny początkowo były własnością organizacji religijnej niemieckiej; w XVI w., podczas ruchu nowowierczego, ten kościół, po wydaleni Niemców–luteranów, oddano bernardynom¹¹. Nie jest wykluczone, że po odebraniu kościoła zakonnicy otrzymali wraz z innymi paramentami kościelnymi

czewski, *Biskupstwo wileńskie od jego założenia aż do dni obecnych*, Wilno 1912 s. 167.

⁷ Patrz literatura w przypisie 4.

⁸ Catalogous Beatorum Martyrum & Confessorum Ordinis S. P. Francisci de Observantia, Regni Poloniae, & M. D. Lae (cum aliis sanctis) Patronorum, In Polonia & in Lituania, qui escentium, loco, Anno, Mense, die, cuius vis Beati notato. Nec non ss. & BB. Virginum & Viduarum Ejusdem Ordinis, k. 25 (Archiwum Historyczne w Wilnie, sprawa n° 1135.20.21).

⁹ Nie należy do zbioru bernardyńskiego WBANL 22: 95 p. opis n° 2 faks. n° 7.

¹⁰ „Księgi wszystkie nasze... niechaj ich moście dadzą do collegium jezuitów w Wilnie... okrom gradałów, agend, mszałów, wiatyków i innych ksiąg, ku pieniu i sprawie ceremonii kościelnych przynależących, te do kościoła S. Anny odkazujemy i aby tam były dane chcemy” – cyt. wg Lelewel, *Bibliograficznych ksiąg dwoje*, t. 2 s. 97–98.

¹¹ Bardziej dokładna data przekazania kościoła bernardynom nie jest znana, p. J. Kurczewski, *dz. cyt.*, s. 167.

i niektóre księgi liturgiczne, a wśród nich, być może, znajdowały się manuskrypty otrzymane od Zygmunta II Augusta¹².

Nasuwa się pytanie o całość zbioru bernardyńskiego, bo manuskrypty kolekcji Wileńskiej Biblioteki Publicznej zostały później przemieszane (p. wyżej). Aczkolwiek nie zachowano dawnych opisów biblioteki, manuskrypty mają stare sygnatury i notatki na kilku rękopisach, które pozwalają stwierdzić, że wspomniane wyżej źródła były przechowywane razem, przynajmniej w Wileńskiej Bibliotece Publicznej, jako jednolita kolekcja, która najprawdopodobniej w mniej więcej całościowym stanie dostała się do tej biblioteki. Na kilku manuskryptach zachowały się naklejki z numerem, najprawdopodobniej biblioteki klasztoru OO. Bernardynów. Jednak na innych manuskryptach oznaczenia mogły się zatracić z powodu złego stanu rękopisów i różnych uszkodzeń.

Manuskrypty klasztoru OO. Bernardynów w Wilnie mogłyby uzupełnić wiadomości o dziejach kultury muzycznej zawodowej w Wielkim Księstwie Litewskim w okresie późnego średniowiecza oraz o tradycji chorałowej Zakonu Bernardyńskiego¹³, w szczególności zaś o repertuarze sekwencyjnym¹⁴.

¹² W rejestrze wileńskiej biblioteki królewskiej z 1510 r. figurują niektóre łacińskie księgi chorałowe (w języku starostowiańskim): „Naperwej antyfony 2 na pergamine, odyn otswiatny, a druhi nedelny, oba supelna – a druha antyfony 2 na pergamine, odyn otswiatny, a druhi nedelny, nedopisany oba” – cyt. wg Lelewel, *Bibliograficznych ksiąg dwoje*, t. 2 s. 98.

¹³ B. Bartkowski, *Hymn „Gloria Laus” w polskich zabytkach chorałowych*, MMAe 6: 1977 s. 67, 75, 78, 80, 85–96; T. Miazga, *Bernardyński wkład do twórczości gregoriańskiej w Polsce*. W ks. *Przyczynki do twórczości gregoriańskiej w Polsce*, Graz, Akademische Druck- und Verlagsanstalt 1982, s. 1–37; J. Pikulik, *Franciszkańskie „Ordinarium Missae” w średniowiecznej Polsce*, STV 10: 1971 n° 2 s. 111–130; Tenże, *Sekwencje polskie*, MMAe 4: 1973 s. 31–32, 40–42, 65, 79, 93, 99 i in.

¹⁴ Repertuar sekwencyjny w manuskryptach bernardyńskich wileńskich:

WBANL 22: 103 – k. 218–v Caeli solem imitantes (AH 55: 3), k. 219–v Dies irae (AH 54: 269), k. 220 Cor angustum dilatatum utro strofe 5–6 (AH 55: 4), k. 220–v O beata beatorum (AH 55: 196), k. 221v–222 Adest dies laetitiae (AH 55: 25), k. 222 O felicem genitricem (AH 54: 370), k. 222v Laetare Sion filia (De virginibus sequentia) (AH 55: 71), k. 223–v Verbum bonum et suave (AH 54: 218), k. 224–v Caput draconis ultimum (AH 9: 166), k. 225 tekst niezidentyfikowany, tylko zwrotki środkowe;

WBANL 22: 104 – k. 184 Grates nunc omnes reddamus (in gallicantu) (AH 53: 15), k. 184–185 Eia recolamus laudibus (In aurora) (AH 53: 151), k. 185v–186 Natus ante saecula (AH 53: 20), k. 186v–187 Hanc concordii famulatu (de sancto Stephano) (AH 53: 345), k. 187v–188 Johannes Ihesu Christo multum (de sancto Iohanne) (AH 53: 276), k. 188–189 Laetabundus

Muszę zauważyć, że przedmiotem moich badań były manuskrypty chorałowe, które stanowią główną część tego zbioru. Staranne, nowe poszukiwania w teraźniejszych zbiorach wileńskich mogą przyczynić się do odkrycia nowych zabytków.

Przedstawione niżej opisy są zasadniczo sporządzone na wzór katalogu bernardyńskich rękopisów liturgicznych od drugiej połowy XV do końca XVIII w. w Polsce¹⁵ i zawierają następujące elementy:

1. Tytuł oryginalny lub nadany na podstawie treści; 2. Data odczytana, np. z kolofonu, lub ustalona na podstawie kryteriów ubocznych i wewnętrznych; 3. Biblioteka, w której dany rękopis jest obecnie przechowywany; 4. Sygnatura, określająca jego miejsce w

exultet fidelis (domini in circumcissione) (AH 54: 5), k. 189–190 Festa Christi omnis christianitas (in epyphania) (AH 53: 50), k. 190–191 Mane prima sabbati (paschali tempore) (AH 54: 212), k. 191–192v Summi triumphum regis (in ascensione) (AH 53: 114), k. 192v–193v Sancti spiritus assit nobis gratia (AH 53: 119), k. 194–196 Lauda Sion Salvatore (AH 50: 584);

WBANL 22: 105 – (szczęśliki sekwencjarza – 2 połówki dwóch kart) k. 137 Lauda Sion Salvatore strofe 20–22 (AH 50: 584), k. 138 Laetabundus exultet fidelis strofe 14–18 (AH 54: 5);

WBANL 22: 106 – k. 253v Luce lucens in aeterna (AH 55: 71), k. 253v–255 Laetabundus exultet fidelis (In nativitate domini) (AH 54: 5), k. 255–v Victime paschali (In conceptione et in purificatione beatae virginis) (AH 54: 12), k. 255v–257 Rex omnipotens die hodierna (In ascensione domini) (AH 53: 111, 7: 83), k. 257–259 Sancti spiritus assit nobis gratia (In die pentecostes) (AH 53: 119), k. 259–v Veni sancte spiritus (AH 54: 234), k. 259v–261 Benedicta semper sancta (De sancta trinitate) (AH 53: 139), k. 261–263 Lauda Sion Salvatore (De Corpore Christi) (AH 50: 548), k. 263v–264v Ave Verbi Dei parens (AH 48: 423), k. 264v–265v Congaudent angelorum chori (AH 53: 179), k. 266–v Stirpe maria regia (AH 53: 195), k. 266v Verbum bonum et suave (AH 54: 343), k. 266v–267v Hodiernae lux diei celebris (AH 54: 487), k. 268–269 Laetabundus Francisco decantet (AH 55: 151), k. 269–270 Clare sanctorum senatus (AH 53: 367), k. 270–272 Dies irae (AH 54: 269), k. 272–273 O beata beatorum (AH 55: 196). Księgi bernardyńskie wileńskie zawierają utwory z XIII–XV w., które są charakterystyczne dla repertuaru sekwencyjnego Zakonu Franciszkańskiego. Wśród innych utworów późnośredniowiecznych jest sekwencja Ave verbi Dei parens napisana przez Jana z Jenstein, arcybiskupa praskiego (+1400). Trop do Gloria in excelsis – Spiritus et alme orphanorum paraclite... Primogenitus Mariae virginis natus... Ad Mariae gloriam... Mariam sanctificans... Mariam gubernans... Mariam coronans Ihesu Christe... Mariam preservasti... Mariam sublimasti Ihesu Christe (Chevalier n° 19312) znajduje się WBANL 22: 103 k. 215–218 (232–235), WBANL 22: 104 k. 180–v, WBANL 22: 105 k. 7–8v (–Iv), WBANL 22: 106 k. 7–8v.

¹⁵ P. E. Lenart, *Przedtrydenckie rękopisy liturgiczne w Bibliotece Prowincji OO. Bernardynów w Krakowie, Studium źródłoznawczo-liturgiczne*, AMBK 48: 1984 s. 133–179; Tenże, *Katalog bernardyńskich rękopisów liturgicznych w Polsce od XV do XVIII wieku*, AMBK 53: 1986 s. 103–274.

zbiorze bibliotecznym; 5. Język, w jakim rękopis został sporządzony; 6. Materiał; 7. Objętość, wymiary, pismo, dodatki późniejsze; 8. Notacja muzyczna; 9. Oprawa; 10. Struktura kodeksu – składki – lub wygląd ogólny fragmentu; 11. Stan zachowania w chwili obecnej; 12. Skryptor i iluminator – odczytany z notatek w rękopisie lub ustalony przy pomocy zestawienia manuskryptów; 13. Proweniencja określająca z którego klasztoru pochodzi dany rękopis, lub określająca na podstawie cech paleograficznych, z którego regionu pochodzi rękopis; 14. Zawartość wewnętrzna jako pobieżna ilustracja treści; 15. Iluminacje; 16. Literatura mówiąca – kto, gdzie i kiedy wspomina o danym manuskrypcie lub o jego skryptorze.

Za pomoc w przygotowaniu tej pracy serdeczne podziękowanie składam o. dr Emilianowi Lenartowi (Kraków), o. dr Wiesławowi Murawcowi (Kraków), Andrzejowi Piberowi (Warszawa), Dr Pietrowi Obbemie (Leiden), wszystkim pracownikom Działu Rękopisów WBANL i WBU.

Rękopisy chorałowe średniowieczne w zbiorach wileńskich. Inwentarz. Opis.

1 [PSALTERIUM] z XV w., WBANL 22: 92.

Łac., perg., k. 130, 330×237 mm, tekst 233×160 mm; pismo kilku rąk z XV w., tekstura gotycka, dopisy kilku rąk z XVI–XVII w.; not. Nota gotycka, quadrata na 5 liniach, klucze podwójne „C” i „F”; opr. deska obciągnięta brunatną skórą, ślady klamer, okucia mo-siężne;

struktura – 15 składek, kwaterniony i kwinteriony;

stan – zły, wiele kart uszkodzonych, brak kilku kart na początku, brak 2 kart po k. 2, 1 karty po k. 30, 61, brak 4 kart po k. 73, 1 karty po k. 121, 4 kart po k. 130; skryptor i ilum. – nie znany.

Proweniencja: zapewne Polska, na podstawie cech pisma; na wyklejce górnej okładki są ekslibris i sygnatura A 1, 7 WBP, na k. 1, 130 jest pieczęć Działu Rękopisów tejże biblioteki; najprawdopodobniej kodeks należał do OO Br W.

Zawartość:

k. 1–113v Psalterium (Ps. V–CXLVIII);

k. 114–121 Canticae;

k. 121–122v Te Deum laudamus;

k. 123–125 Symbolum St. Athanasii;

k. 125 v–129 Oficjum za Zmarłych;

k. (130) wyklejka dolna – karta z niezachowanego hymnarza.

Iluminacje: inicjały frakturowe w całym kodeksie, inicjały or-namentalne gotyckie na k. 12, 16, 37v, 38v, 84.

Literatura: –

2 [PROCESSIONALE – HYMNARIUM] z 1556 r., WBANL 22: 95.

Łac., pap., k. 240, 205×135 mm, tekst 155×100 mm, pismo jednej ręki z XVI w., tekstura gotycka;

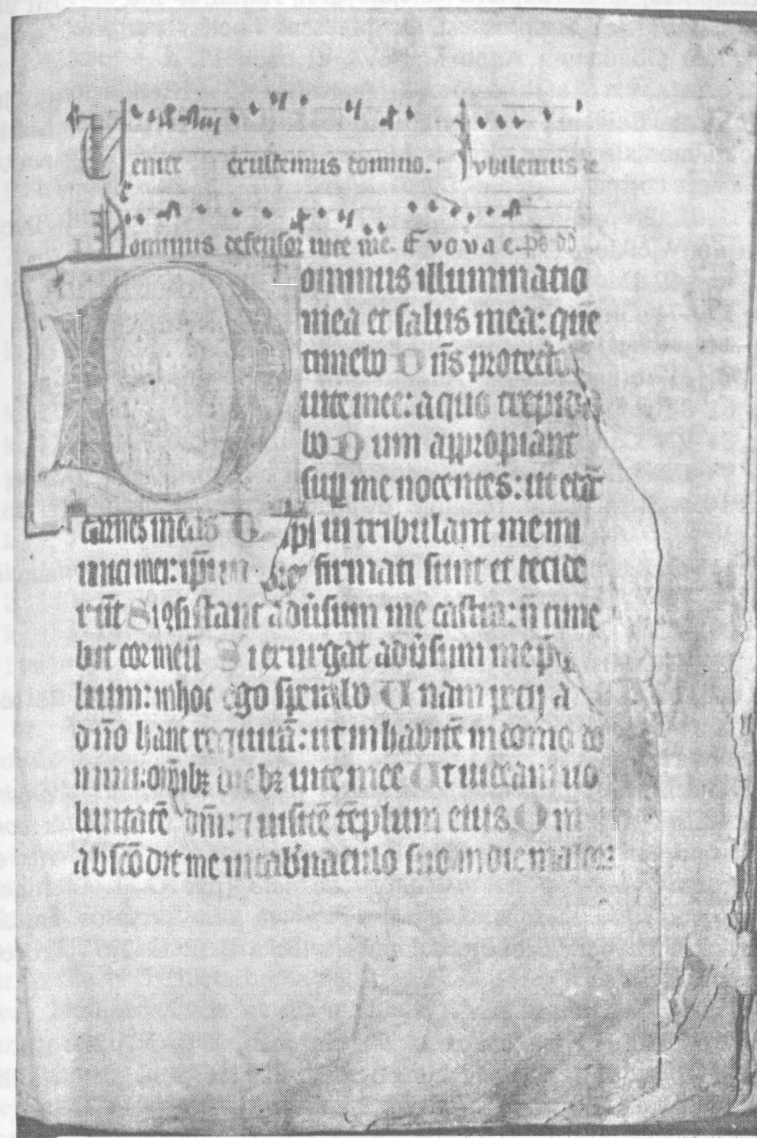
not. Nota gotycka i menzuralna na 4–liniach, klucze „C” i „F”;

opr. deska obciągnięta brunatną skórą tłoczoną, ornament roślinny, figuralny – portreciki rycerzów, napisy iustitiae, fortis, fides, zapin-ki brązowe figurowane;

struktura – 31 składek, zasadniczo kwaterniony;

stan – dobry, kodeks został restaurowany w latach 1985–1992 w WBANL;

skryptor i ilum. – Adrian Adriaen Adriaensz z Goudy, wikariusz w

WBANL 22:92, Psalterz z XV w. k. 1.

Marienpoelu, k. 81 napis w inicjale „Fr. Adrianus me scripsit”, k. 216v subscipcja „Scriptus est hic praesens libellus per me fratrem Adrianum Goudanum Anno M. XVe VI ende 1”.

Proweniencja: klasztor SS. Augustianek w Marienpoelu (lub Poelu) koło Leidenu, k. 240v „Finis 1556. Ad usum sororis Mariae Arnoldi monialis divae virginis Mariae in Poel p(rope) Leydam”.

Zawartość:

k. 1–73 Proprium de Tempore & de Sanctis od wigilii Trzech Króli do Wielkiego Tygodnia;

k. 65v–69 Dedykacja Kościoła

k. 73v–74 Gloria Patri;

k. 74v tablica nut dla początkujących;

k. 75–81 responsoria na Adwent i na Boże Narodzenie;

k. 81–84 responsoria in Coena Domini;

k. 84–97v Commune Sanctorum;

k. 98–105 Litanie, kolekty, antyfony i responsoria na procesje;

k. 105v–118v pieśni religijne dwugłosowe, zasadniczo, na Boże Narodzenie;

k. 119–201 hymny czasem razem z poszczególnymi antyfonami de Tempore & de Sanctis;

k. 201–216v Oficjum za Zmarłych;

k. 217–240v hymny na ferie i Niedzieli.

Iluminacje: inicjały wielobarwne przedstawiające symbole różnych rzemiosł na k., 3v, 51v, 59, 65, 81, 119.

Literatura:

O br. Adriaenie Adriaenszu (z Goudy) p. *Les manuscrits d'origine néerlandaise (XIVe–XVIe)* par J. P. Gumbert. *Manuscrits datés conservés dans les paysbas. Catalogue paléographique des manuscrits en écriture latine portant des indications de date* (par G. I. Lieftinck. Leiden ets.: Brill 1988 s. 148 Pl. 621), ten sam skryptor napisał manuskrypt Leyden, Biblioteka Uniwersytecka B. P. L. 2777 Procesionale z 1552 r.

3 [ANTIPHONALE] z 1469–1494 roku, WBANL 22: 101.

Łac., perg., k. 148, 382×286 mm, tekst 290×265 mm, pismo kilku rąk z XV w., tekstura gotycka, wiele dopisów z XVI–XVIII w.;

not. Nota quadrata na 4 liniach, klucze „F” i „C”;

opr. deska obciągnięta brunatną skórą tłoczoną, ornament geometryczny, ślady klamer, okucia mosiężne na spodniej desce;

struktura – 15 składek, kwinteriony, składka 14 nieregularna (2+1) k. 137–139 przyłączono później;

stan – dobry, brak 2 kart początkowych, brak kwinternionu pomiędzy 8 i 9 składkami – po k. 78, brak 1 karty po k. 99, 148, karty uszkodzone – k. 138, 144, 145, 147;

skryptor i ilum. – br. Ambroży (ręka główna), k. 137–139 – br. Stefan, subskrypcja na k. 139 „Fr. Stephanus A. D. 1607 sui dum pro scripsit hunc quadrans”.

Proweniencja: OO. Br W, oznak nie zachowano; ekslibris i sygnatura A 46 1/7 n° 16, 7 WBP na wyklejce górnej okładki.

Zawartość:

k. 1–71 Proprium de Tempore od Niedzieli I Adwentu do Niedzieli XXIII po Zesłaniu Ducha św.;

k. 71v–115v Proprium de Sanctis od wigilii św. Andrzeja do uroczystości św. Klemensa V papieża;

k. 115v–117 Oficjum na Dedykację Kościoła;

k. 117–124 Commune Sanctorum;

k. 124–126 Oficjum oraz Msza na Przemienienie Pańskie;

k. 126–133 Venite exultemus;

k. 133–136v Oficjum za Zmarłych;

k. 137–139v Oficjum o Niepokalanym Poczęciu NMP;

k. 140–143 antyfony ad Mandatum;

k. 143–147 Lamentacje.

Iluminacje: inicjały frakturowe w całych kodeksie.

Literatura:

O br. Ambrozym (z Kłodawy): Bogdalski: Ber I s. 301, 333, 335; *Kronika Komorowskiego*, s. 240; Miazga: *Skryptorzy*, s. 329; Miodońska: *Graduał Odrowążów*, s. 59; SPKP s. 8.

4 [ANTIPHONALE] z 1469–1494 roku, WBANL 22: 102.

Łac., perg., k. 105, 555×350 mm, tekst 418×273 mm, pismo kilku rąk z XV w., tekstura gotycka, wiele dodatków z XVI–XVII w.;

not: Nota quadrata na 4 liniach, klucze „C” i „F”;

opr. deska obciągnięta brunatną skórą tłoczoną, ornament figuralny – sceny biblijne, okucia mosiężne, zapinki w kształcie głów żmijowych, guzy w kształcie gwiazd, ślady klamer, narożników i innych okuć;

struktura – 10 składek, kwinterniony, i 1 kwaternion k. 30–37, późniejsze wstawki kart papierowych k. 9–10, 48–56, 83–86;

stan – zły, kodeks zniszczony, oprawa uszkodzona na grzbiecie. blok książkowy rozpada się, brak kart początkowych, brak 1 karty po k. 16, 46, karta 47 pozostała ze zniszczonej składki, brak karty po k. 52, wiele kart uszkodzonych i naprawionych skrawkami pergaminowymi;

- k. 64v–99 (83v–177) *Proprium de Sanctis* od św. Urbana I papieża do św. Klemensa V papieża;
- k. 99–190v (117–207v) *Commune Sanctorum*;
- k. 190v–195 (207v–212) Msza za Zmarłych;
- k. 195–199 (212–235) *Ordinarium Missae*, tropy do Gloria in excelsis;
- k. 218–225 (235–) sekwencje.

Iluminacje: inicjały frakturowe, na k. 46v (62v) zdobienie marginalne wielobarwne.

Literatura: –

6 [GRADUALE] z ostatniej ćwierci XV w., WBANL 22: 104. Łac., perg., k. 196, 510×457 mm, tekst 345×237 mm, pismo jednej ręki z XV w., tekstura gotycka, glosy z XV–XVIII w.; not. Nota quadrata na 4–liniach, klucze „C” i „F”; opr. deska obciążona brunatną skórą, żelazne narożniki z wycięciem figurowanym, ślady klamer i innych okuć; struktura – 19 składek, kwinterniony, ostatnia składka nieregularna (4+2); stan – dobry, brak k. 1, 25, 26, 31, 48, 75, 98, 101, 114, 155, wiele kart uszkodzonych; skryptor – nie znany, ilum. – inicjały prawdopodobnie ręką br. Ambrożego (z Kłodawy).

Proweniencja: OO. Br. W, wskazuje na to naklejka n° 20 na górnej okładce.

Zawartość:

- k. 2–169 *Proprium de Tempore* na cały rok kościelny od Niedzieli II Adwentu;
- k. 169–181 *Ordinarium Missae*, tropy do Gloria in excelsis;
- k. 181–183 *Asperges, vidi aquam*;
- k. 183–184 *Patrem Omnipotentem*;
- k. 184–196 sekwencje;
- k. 196 *Kyrie eleison*.

Iluminacje: inicjały fakturowe w całym kodeksie.

Literatura:

O br. Ambrożym p. opis n° 4.

7 [GRADUALE] z 1469–1494 roku, WBANL 22: 105. Łac., perg., k. 138, 580×375 mm, tekst 440×270 mm, pismo jednej ręki z XV w., tekstura gotycka; not. Nota quadrata na 4, 5–liniach, klucze „C” i „F”;

opr. deska obciążona brunatną skórą, ślady klamer; struktura – 22 składki, kwinterniony, składka 8 kwaternion k. 36–43 (LXII–LXIX dawnej foliacji), składka 6 sexternion k. 44–51 (LX, LXXI, LXXII) bez kilku kart;

stan – zły, kodeks zniszczony, blok książkowy rozpada się, deski oddzielają się od bloku książkowego, brak k. I, IV–VII, IX, X, XII–XIX, XXIII–XXVIII, XXXI–XL, LI, LIII, LIV, LXXIII–LXXIX, dalej brak kilku składek do k. CI, brak k. CIV, CVI, CVIII, w składce 13 k. 80–91 (CXXXI–CXL) między k. 81 (CXXXI) i k. 82 (CXXXII) wstawiono k. CV, CVI, ze składki 10 k. 52–59 (CI–CX), brak k. CLII–CLIX, CLXII–CLXIX, CXC, CXCII–CCII, CCIII, CCIV, CCVII, CCX, na końcu resztki dwóch kart; skryptor i ilum. – br. Ambrożego (z Kłodawy).

Proweniencja: OO. BR W, wskazuje na to naklejka n° 21 na górnej okładce; pieczęć WBP na k. 172.

Zawartość:

- k. 1–8 (–I) *Ordinarium Missae*, tropy do Gloria in excelsis;
- k. 8–v (I–v) *Vidi aquam*;
- k. 9–79v (II–CXXXv) *Proprium de Tempore*;
- k. 79v–103 (CXXXv–CLXI) *Proprium de Sanctis*;
- k. 103–136 (CLXI–CCVI) *Commune Sanctorum*;
- k. 137–138 sekwencje.

Iluminacje: inicjały frakturowe oraz ornamentalne gotyckie w całym kodeksie, wielobarwny inicjał z motywami roślinnymi na k. 79 (CXXX).

Literatura:

O br. Ambrożym p. opis n° 4.

8 [GRADUALE] z 1469–1494 roku, WBANL 22: 106. Łac., perg., k. 288, 405×628 mm, tekst 343×447 mm, pismo jednej ręki z XV w., glosy z XVII–XVIII w.; not. Nota quadrata na 4–liniach, klucze „C” i „F”; opr. deska obciążona brunatną skórą, ślady okuć i klamer; struktura – 1 karta na początku, 1 binion i 27 kwinternionów; stan – dobry, brak karty po k. 154 (138); skryptor i ilum. – br. Ambrożego (z Kłodawy), k. 287v (272v) „*Laus tibi Christe qui liber explicit iste. Ambrosius Fr.*”.

Proweniencja: OO. Br W, wskazuje na to naklejka n° 18 na górnej okładce; ekslibris i sygnatura A 46 1/1 WBP na wyklejce górnej okładki.

Zawartość:

- k. 1 Gloria Patri;
 k. 1v–12v Ordinarium Missae, tropy do Gloria in excelsis;
 k. 12v–13v Asperges, Vidi aquam;
 k. 13v–15v Gloria Patri;
 k. 16–184 (I–168) Proprium de Tempore;
 k. 184v–221v (168v–206v) Proprium de Sanctis;
 k. 221v–264 (206v–249) Commune Sanctorum;
 k. 264–266 (249–251) Msza na Dedykację Kościoła;
 k. 266v–268 (252–253) Msza za Zmarłych;
 k. 268v–288 (253v–273) sekwencje;
 k. 288 (273) alleluia V. Salve mater annuntio, alleluia V. Candor est lucis, ant. Gaude maria mater, fragment mszy św. Dydaku.

Iluminacje: inicjały frakturowe oraz ornamentalne w całym kodeksie, inicjały wielobarwne z motywami roślinnymi na k. 16 (I), 29v (14v), 107 (96), 128v (111v), 134 (117), 221 (206), 232v (217v), 252v (237v), 264v (249v), inicjały figuralne na k. 141 (127) NMP i św. Katarzyna, k. 288 NMP z Dzieciątkiem.

Literatura:

O br. Ambrozym p. opis n° 4.

9 [ANTIPHONALE] z ostatniej ćwierci XV w., WBU 45: 9. Łac., perg., k. 1, 517×378 mm, tekst 437×268 mm, pismo jednej ręki z XV w., tekstura gotycka;
 not. Nota gotycka na 4–liniach, klucze „C” i „F”; karta wycięta ze składki, karty z tego samego manuskryptu WBU 45: 10, 16 – opisy n° 10, 15;
 stan – dobry;
 skrypty i ilum. – nie znany.

Proweniencja: najprawdopodobniej OO. Br W, oznak nie zachowano.

Zawartość:

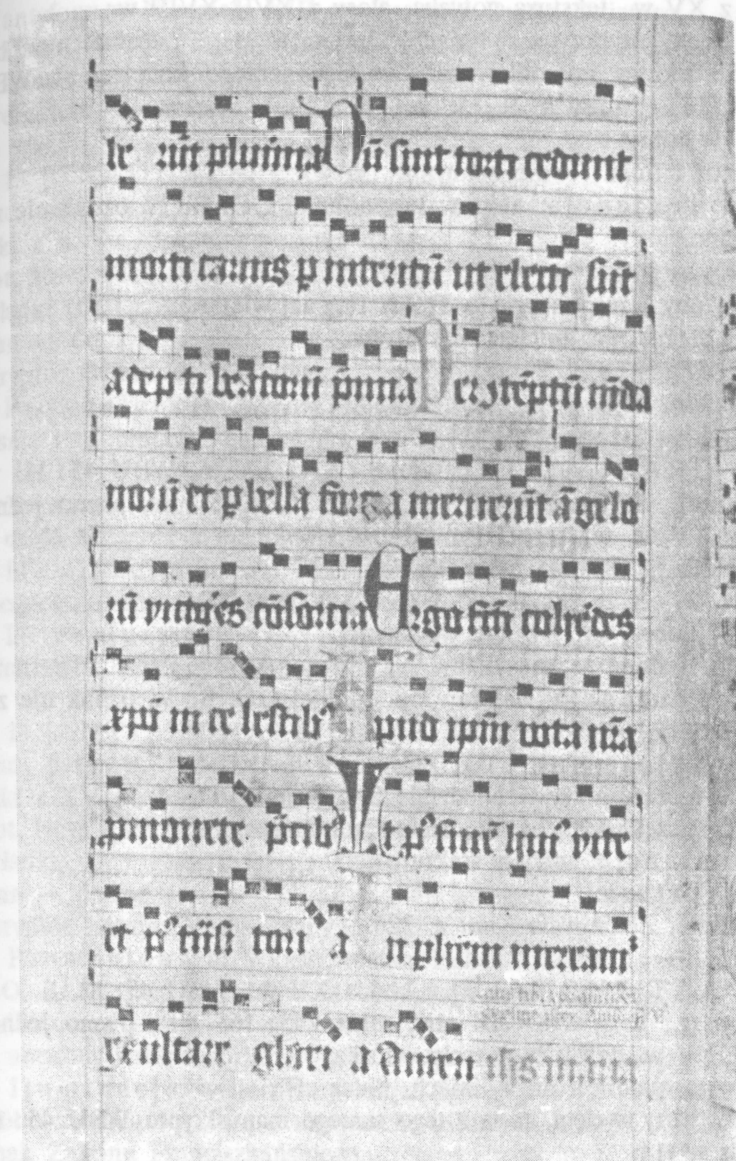
- k. 1–v antyfony o Trójcy Przenajświętszej;
 k. 1v początek historii o Bożym Ciele.

Iluminacje: inicjały frakturowe, na k. 1v wielobarwny inicjał z motywami roślinnymi.

Literatura:

Brensztein: Zbiór rycin i nut s. 326.

10 [ANTIPHONALE] z ostatniej ćwierci XV w., WBU 45: 10. Łac., perg., k. 6, 550×380 mm, tekst 432×273 mm, pismo jednej

WBANL 22:106, Graduał z lat 1469–1494, k. 288v. W dolnej części karty jest autograf br. Ambrożego z Kłodawy.

ręki z XV w., tekstura gotycka, glosy z XVII–XVIII w.;
not. Nota gotycka na 5–liniach, klucze „C” i „F”; kwinternion bez
dwóch arkuszy pośrodku, karty z tego samego kodeksu – WBU
45:9, 16 – opisy n° 9, 15;
stan – dobry;
skryptor i ilum. – nie znany.

Proweniencja: najprawdopodobniej OO. Br W, oznak nie zachowano.

Zawartość:

antyfony i responsoria o Trójcy Przenajświętszej.

Iluminacje: inicjały frakturowe.

Literatura:

Brensztein, *Zbiór rycin i nut*, s. 326.

11 [GRADUALE] z ostatniej części XV w., WBU 45: 11.
Łac., perg., k. 2, 617×420 mm, tekst 565×265 mm, pismo jednej
ręki z XV w., tekstura gotycka;
not. Nota gotycka na 5–liniach, klucz „C”;
arkusz, wyjęty ze składki, k. 1 (XIX), k. 2 (LXI);
stan – dobry, karty zgięte we dwoje;
skryptor i ilum. – nie znany.

Proweniencja: najprawdopodobniej OO. Br W, oznak nie zachowano.

Zawartość:

k. 1–v część Mszy w Niedzielę Sexagesimy;

k. 2–v część Mszy w Niedzielę Quinquagesimy.

Iluminacje: inicjały frakturowe.

Literatura:

Brensztein, *Zbiór rycin i nut* s. 326.

12 [ANTIPHONALE] z końca XV w., WBU 45: 12.
Łac., perg., k. 1, 248×228 mm, tekst 245×165 mm, pismo jednej
ręki z XV w., tekstura gotycka włoska;
not. Nota quadrata na 4–liniach, klucz „F”;
ćwiartka karty wycięta, karta z tego samego manuskryptu WBU 45: 14
p. opis n° 14;
stan – dobry;
skryptor i ilum. – nie znany;

Proweniencja: Włochy, region Toskanii (Siena?) według cech
pisma i zdobnictwa, należał do OO. Br W. p. WBU 45: 14 opis n° 14.

Zawartość:

antyfony w Niedzielę XIII po Zesłaniu Ducha Świętego.

Iluminacje: inicjał wielobarwny z motywami roślinnymi.

Literatura:

Brensztein, *Zbiór rycin i nut* s. 326.

13 [GRADUALE] z XV w., WBU 45: 13.
Łac., perg., k. 1, 520×380 mm, tekst 350×335 mm, pismo jednej
ręki z XV w., tekstura gotycka włoska;
not. Nota quadrata na 4–liniach, klucze „C” i „F”; karta wycięta ze
składki (CCL);
stan – dobry;
skryptor i ilum. – nie znany.

Proweniencja: Włochy, region Toskanii (Siena?) według cech
pisma i zdobnictwa, należał do OO. Br W, wskazuje na to naklejka
n° 1.

Zawartość:

część Mszy na Wniebowstąpienie.

Iluminacje: inicjały frakturowe, inicjał wielobarwny figuralny
z ozdobami marginesowymi.

Literatura:

Brensztein, *Zbiór rycin i nut*, s. 326.

14 [ANTIPHONALE] z końca XV w., WBU 45: 14.
Łac., perg., k. 1, 565×395 mm, tekst 387×270 mm, pismo jednej
ręki z XV w., tekstura gotycka włoska;
not. Nota quadrata na 4–liniach, klucze „C” i „F”; karta wycięta ze
składki;
stan – dobry;
skryptor i ilum. – nie znany;

Proweniencja: Włochy, region Toskanii (Siena?) naklejka n° 3
OO. Br W, pieczęć Biblioteka Uniwersytetu St. Batorego.

Zawartość:

antyfony i responsoria w wigilie i w jutrznię św. Andrzeja Apostoła.

Iluminacje: wielobarwny inicjał figuralny – św. Andrzej Apo-
stoł z szeroką bordiurą o motywach roślinnych, u dołu bordiury jest
znak Zakonu Franciszkańskiego.

Literatura:

Brensztein, *Zbiór rycin i nut* s. 326.

15 [ANTIPHONALE] z ostatniej ćwierci XV w., WBU 45: 16.
Łac., perg., k. 18, 558×376 mm, tekst 440×270 mm, pismo jednej

ręki z XV w., tekstura gotycka, glosy z XVII–XVIII w.;
not. Nota gotycka na 4–liniach, klucze „C” i „F”;
karty wyjęte z książki, 3 składki, kwinterniony, karty z tego samego
manuskryptu WBU 45: 9, 10 p. opisy n° 9, 10;
stan – dobry, pierwsza składka bez piątej, szóstej i ósmej karty, od
drugiej składki pozostał się jeden arkusz (k. 7–8), fragmenty WBU
45: 9, 10 są karty z tego zniszczonego kwinternionu;
skryptor i ilum. – nie znany;

Proweniencja: najprawdopodobniej OO. Br W, oznak nie za-
chowano.

Zawartość:

k. 1–8v antyfony i responsoria o Trójcy Przenajświętszej;

k. 9–18v antyfony i responsoria o Bożym Ciele.

Iluminacje: inicjały frakturowe.

Literatura:

Brensztain, *Zbiór rycin i nut* s. 326.

16 [LAMENTATIONES ET PASSIONES] z 1469–1494 r.,
WBU 45: 17.

Łac., perg., k. 50, 320×235 mm, tekst 258×138 mm, pismo kilku
rąk z XV–XVI w., tekstura gotycka; liczne dodatki i poprawki z
XVI–XVII w.;

not. Nota quadrata na 4–liniach, klucze „C” i „F”;

opr. bez oprawy;

struktura – 6 składek, od ternionów do kwinternionów, k. 27–50
przyłączono w XVI w.;

stan – zły, k. 22v–23 bardzo uszkodzone przez wilgoć;

skryptor i ilum. – k. 1–21v pisał br. Ambroży (z Kłodawy).

Proweniencja: OO. Br W, wskazuje na to naklejka n° 17 na
k. 1; ekslibris i sygnatura A 46 1/1 WBP tamże.

Zawartość:

k. 1–15 Lamentacje, antyfony, responsoria w okresie Wielkiego

Tygodnia;

k. 15–17v Litania oraz antyfony;

k. 17v–18 Patrem Omnipotentem;

k. 18–20 Oficjum za Zmarłych;

k. 20–24 Venite exultemus;

k. 24v–26v Exultet iam angelica;

k. 27–50v Passiones.

Iluminacje: inicjały frakturowe oraz ornamentalne;

Literatura:

O br. Ambrozym p. opis n° 4; Brensztein, *Zbiór rycin i nut* s.
326.

17 [ANTIPHONALE] z XVI w., WBU 45: 176.

Łac., perg., k. 1, 560×365 mm, tekst 515×325 mm, pismo jednej
ręki z XVI w., tekstura gotycka;

not. Nota quadrata na 4–liniach, klucz „C”;

karta wycięta z książki, to była, widocznie karta ochronna niezacho-
wanego kodeksu, zawierająca dodatek późniejszy;

stan – dobry;

skryptor i ilum. – nie znany.

Proweniencja: najprawdopodobniej OO. Br W, oznak nie za-
chowano.

Zawartość:

ant. Ait latro ad latronem.

Iluminacja: inicjały frakturowe.

Literatura:

Brensztain, *Zbiór rycin i nut* s. 326.

Wykaz skrótów

- ABMK — „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”. Lublin 1959.
- AH — *Analecta hymnica medii aevi*. T. 1–23. Red. G. M. Dreves. Lipsk 1886–1896, t. 24–50 Red. C. Blume. G. M. Dreves. Lipsk 1896–1907, t. 51–52 bez red. Lipsk 1908–1909, t. 53–55 Red. C. Blume. Lipsk 1911–1922. Reprint: Johnson Reprint Corporation, Nowy Jork — Londyn 1961.
- Ant., ant. — ANTYFONA
- AW — „Ateneum Wileńskie”. Wilno 1924–
- MMAE — „Musica Medii Aevi”. Kraków 1965–
- NMP — Najświętsza Maryja Panna
- OO. Br W — Klasztor OO. Bernardynów w Wilnie
- SPKP — *Słownik pracowników książki polskiej*. Warszawa–Łódź 1972
- SSd — „Studia Sandomierskie”. Sandomierz 1980–
- STV — „Studia Theologica Varsaviensia”. Warszawa 1963–
- WBANL — Wilno, Biblioteka Akademii Nauk Litwy
- WBP — Biblioteka Publiczna w Wilnie
- WBU — Wilno, Biblioteka Uniwersytecka
- WNBL — Wilno, Narodowa Biblioteka Litwy
- V. — Versus

Literatura i wykaz jej skrótów

- Bogdalski, Ber — C. Bogdalski, *Bernardyni w Polsce*, T. 1–2, Kraków 1933.
- Brensztein, Zbiór — M. Brensztein, *Zbiór rycin i nut Uniwersyteckiej biblioteki publicznej w Wilnie*, AW 8: 1931/32 (Wilno 1933) s. 326–327.
- Chevalier — U. Chevalier, *Repertorium Hymnologicum*, T. 1–6, Bruxelles etc. 1892–1921.
- Kronika Komorowskiego — J. Komorowski, *Memoriale ordinis fratrum minorum a Fr. Joanne de Komorowo Compilatum*, Wyd. K. Liske, A. Lozkiwicz, MPH t. 5, Warszawa 1961, repr. z 1888.
- Lelevel, Bibliograficznych ksiąg dwoje — J. Lelevel, *Bibliograficznych ksiąg dwoje, w których rozebrane i pomnożone zostały dwa*

dzieła Jerzego Samuela Bandtke: Historia drukarni krakowskich, a przydany katalog inkunabułów polskich (1823–26) wyd. fotochemigraficzne uzup. 4 tablicami, T. 102, Wilno 1927.

- Miazga, Skryptorzy — T. Miazga, *Skryptorzy ksiąg choralnych w Polsce*, SSd 3: 1982 s. 305–342.
- Miodońska, Graduał — B. Miodońska, *Illuminacje graduału bernardyńskiego fundacji Odrowążów*, „Rocznik Krakowski” 39: 1968 s. 31–65.

Rezultaty badawcze prac powstałych w ramach seminarium ks. prof. dra hab. Karola Mrowca w Instytucie Muzykologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w latach 1974–1985

Seminarium magisterskie i doktoranckie prowadzone przez ks. Prof. Karola Mrowca CM w Instytucie Muzykologii KUL jest poświęcone badaniom nad dwoma obszernymi kręgami tematycznymi. Krąg pierwszy wiąże się z dziejami katolickiej pieśni kościelnej funkcjonującej z tekstem polskim, łacińsko-polskim i wyjątkowo łacińskim, które przekazy dokumentują źródła rękopiśmienne i drukowane. Drugi dotyczy fundamentalnej dla współczesnej muzykologii problematyki skoncentrowanej wokół dzieła muzycznego, twórczości religijnej, zwłaszcza staropolskiej.

Ks. Prof. K. Mrowiec jest w Instytucie Muzykologii KUL inicjatorem badań obu kręgów o – jak wiadomo – wzajemnych, jakkolwiek mało zbadanych, inspiracjach. Zwłaszcza polska łacińska pieśń funkcjonalna jako przedmiot badań, nawet w skali ogólnopolskiej, stanowi przedsięwzięcie pionierskie. Tym bardziej, że ten istotny składnik zachodnio-europejskiej w tym wymiarze staropolskiej kultury muzycznej był dotąd traktowany przez rodzimych historyków muzyki marginalnie.

Celem niniejszego artykułu jest prezentacja rezultatów badawczych prac pierwszego z wymienionych kręgów tematycznych. Główny pomysł stanowi wymierna wartość naukowa tych prac (z założenia nie przeznaczonych do druku). Wykorzystują one nieznane oraz mało zbadane źródła rękopiśmienne i drukowane. Ważną więc niewątpliwie wkład do badań nad dziejami polskiej katolickiej pieśni kościelnej. Co więcej – niekiedy ich rezultaty badawcze stanowią prawdziwe odkrycia naukowe.